

У далекій другорядній галактиці, на астральному плані, якому не судилося бути втіленим у реальність, завихрені зоряні тумани дрижали й розсіювалися...

Погляньте...

У безкрайніх просторах міжгалактичного океану неквапливо пливе Велика Черепаха А'Туїн — на його масивних лапах воднева паморозь, а його величезний древній панцир вкритий кратерами від метеорів. Своїми закатареними, запаленими від астероїдного пилу, великими очима (кожне — завбільшки з море) Він уважно вдивляється у Пункт Призначення.

Його мозок, більший за ціле місто, із геологічною неквапністю розмірковує про Вагоме.

Найбільш вагома вага, звичайно ж, припадає на Берилію, Тубула, Великого Т'Фона та Джеракіна — чотирьох гігантських слонів, на чиїх широких, засмаглих у зоряному сьйві плечах тримається Світовий диск, оперезаний нескінченним водоспадом, наче гірляндою, й увінчаний ясно-блакитним куполом Неба.

Астропсихологи досі не змогли визначити, про що ж думають слони.

Довший час Велика Черепаха була лише гіпотезою, аж поки одного дня невелике таємниче королівство Круль, що своїми найвіддаленішими гірськими хребтами впирається у Краєпад і зазирає через нього у неосяжність, не встановило на вершині своєї найстрімкішої скелі хитромудру

конструкцію: платформу з лебідкою — і не спустило за Край диска кількох дослідників-екстремалів у мідному судні з кварцевими вікнами, щоб вони могли побачити, що ховається за пеленою туманів.

Після того, як чимала ватага рабів витягнула назад їхній човен, що довгенько теліпався поміж зірками, перші астрозоологи змогли докладно розповісти про вигляд і природу А'Туїна та його слонів, але це однаково не розв'язало фундаментальних питань щодо природи всесвіту і мети, з якою він був створений.

Наприклад, якої насправді статі був А'Туїн? Це питання не буде розв'язаним, з неабиякою авторитетністю запевняли астрозоологи, допоки не спорудять більшу та міцнішу платформу човна для глибококосмічного занурення. А тим часом вони могли лише здогадуватися про приховані космічні таємниці.

Існувало, щоправда, припущення, що А'Туїн взявся нізвідки і рухатиметься далі черепащачим кроком, повільно й упевнено, в нікуди — і так довіку. Ця теорія була популярною в академічних колах. Альтернативна теорія, якої дотримувалися прибічники релігійної картини світу, стверджувала, що А'Туїн повзе від Місця Народження до Пори Парування, так само, як усі зірки на небі, яких, напевне, теж несли на своїх спинах крізь простір гігантські черепахи. Коли вони туди дістануться, то швидко і пристрасно паруватимуться, вперше і востаннє за своє життя, і від цього палкого союзу народяться нові черепахи, щоб нести на собі нові світи. Ця теорія була відома як гіпотеза Великого Вибуху*.

---

* В оригіналі «Big Bang», англійське «bang» (вибух) також є сленгом на позначення статевого акту. — Прим. ред.

Тож саме молодий космогерпетолог* із секції Упевненої Ходи, випробовуючи новий телескоп, за допомогою якого він сподівався визначити точне альbedo правого ока Великого А'Туїна**, був того пам'ятного вечора першим очевидцем, хто спостерігав, як над найдавнішим місцем у світі стовпом здіймається дим, і його відносить вітром до середини світу.

Пізніше того ж вечора він так захопився своїми дослідженнями, що цілковито забув про побачене. Хай там як, він був першим...

Однак були й інші...

---

* Герпетолог — науковець, який вивчає герпетологію, науку про плазунів і земноводних, відповідно, космогерпетолог — науковець, який вивчає буття цих тварин, зокрема черепах, у космічному просторі. — *Прим. ред.*

** Альbedo — коефіцієнт відображення світла чи радіації на поверхні небесних світил. — *Прим. пер.*

Вогонь вирував щосили у двоєдиному місті Анк-Морпорку. Там, де він облизав стіни Кварталу чарівників, його колір вигравав синьо-зеленим, втім іноді в ньому зблискували іскри дивовижного восьмого кольору — октаринового; там, де його норавливі вершники зуміли дістатися бочок та крамниць із гасом, яких було повно на Купецькій вулиці, він просувався уперед серіями вибухів та вогняних феєрверків; на вулицях парфумерів він горів, залишаючи по собі солодкі пахощі; а там, де торкався лантухів із рідкісними сухими травами в комірках аптекарів, задурманював перехожим голови і змушував їх говорити з Богом.

Наразі уся центральна частина Морпорка була охоплена полум'ям, тож багатії та заможніші громадяни Анка з іншого боку ріки мужньо реагували на цю ситуацію, гарячково руйнуючи мости. Однак кораблі — навантажені зерном, бавовною та лісом, — вже піймали вогонь своїми просмоленими боками і тепер весело палахкотіли у доках Морпорка, тоді як їх швартування, згорівши дощенту, боролось із стрімкими водами ріки Анк, що спадали з початком відпливу, і поки їх, наче світляків-потопельників, відносило течією до моря, воно підпалювало палаци та павільйони берегової частини міста. В усякому разі, іскри, підхоплені легким вітерцем, швидко розносились навкруги, сягаючи ген аж за ріку до прихованих від цікавого ока садів та віддалених клунь.

Дим від того завзятого палахкотіння завдяки вітру здіймався високим чорним стовпом, на добру милю чи дві дорги, і його було видно з будь-якого куточка дискосвіту.

Це видовище, безумовно, справляло враження з того місця, де дві постаті спостерігали за ним з неабиякою цікавістю — а саме з прохолодного темного пагорба за кілька ліг* звідти. Вища з них смачно уминала стегенце курчати, спершись на меч, що був лиш трохи коротшим за чоловіка середнього зросту. Якби не його тривожно-зосереджений вигляд, можна було б припустити, що він прибув з безплідних Серединних земель.

Його приятель був значно нижчого зросту, закутаний з ніг до голови у коричневий плащ. Пізніше, коли йому випаде нагода рухатись, можна буде побачити, що він робить це легко й безшумно, наче кіт.

Ті двійко заледве перекинулись слівцем впродовж останніх двадцяти хвилин, не беручи до уваги коротку безрезультатну суперечку про те, чи вибух, що гяхнув особливо потужно, стався в одній з гуртівень, де гасові запаси чекали розмитнення, а чи у майстерні Заклинача Керібла. Від цього факту залежала сума збитків.

На цей час довгов'язий закінчив обгризати кістку та з жалем пожбурих її у траву.

— Ну ось, горять усі малі провулки, — сказав він. — Мені вони завжди подобались.

— Усі скарбниці, — мовив коротун, і в задумі додав. — Цікаво, чи коштовне каміння горить? Кажуть, воно тієї ж породи, що й вугілля...

---

* Давня міра довжини, що дорівнює приблизно 3 милям або 4,8 км на суші і 3 морським вузлам або приблизно 5,6 км у морі. — *Прим. пер.*

— Усе золото плавиться, стікаючи в канаву, — сказав здоровань, не звертаючи на нього уваги. — І усе вино закипає у бочках.

— Тут колись ще й щурі були — може, хоч ті згинуть, — сказав його компаньйон у коричневому.

— Так, звісно, щурі.

— Це, далєбі, не те місце, де хотілось би бути в розпал літа.

— Ага. Хоча не можна не відчувати якесь... — гм, якесь тимчасове...

Він замовк, тоді раптом пожвавився.

— Ми заборгували старому Фрідо з «Багряної п'явки» вісім срібних монет! — коротун ствердно кивнув.

Якийсь час вони обидва мовчки спостерігали, як нова серія вибухів викарбовувала яскраво-червону лінію на ландшафті досі темної частини найвеличнішого міста в світі.

— Тхоре?

— Що?

— Мені цікаво, хто ж все-таки приклав до всього цього руку?

Низькорослий власник меча на ім'я Тхір не промовив нічого. Він пильно вдивлявся в дорогу, залиту червонуватим світлом. Небагато хто пройшов тією дорогою, оскільки Поправна брама одна з перших впала під зливою розпеченого білого попелу.

Але зараз якісь двоє наближалися до тієї брами. Очі Тхора, що завжди були гострозорі у сутінках чи в морозі, розпізнали контури двох вершників та ще якоїсь невеликої істоти позаду них. Вочевидь, якийсь багатий купець утікає з усім добром, яке лиш зміг загребти зі собою.

Саме так Тхір і сказав своєму приятелю, на що той лише зітхнув.

— Статус розбійників нам не личить, — сказав чужеземець, — але, як ти сам кажеш, настали важкі часи, тож м'якеньке ліжко нам сьогодні не світить.

Він зручніше взявся за меч і коли вершник, що їхав попереду, наблизився, вийшов на дорогу з піднятою на знак попередження рукою і скривив посмішку, що мала б одночасно заспокоїти та налякати.

— Даруйте, пане..., — почав було він.

Вершник натягнув віжки, стримуючи коня, і відкинув капюшон. Здоровань поглянув на обличчя, розцятковане поверхневими опіками та кошлами підсмаленої бороди. Від брів не залишилось і сліду.

— Забирайся з дороги! — гаркнуло обличчя. — Ти — Бравд із Серединних земель*, еге ж?

---

* Тут, мабуть, варто відзначити форму і розвиток дискосвіту.

На диску, звичайно ж, є два головні напрямки: до Середини світу і до Узбіччя світу. Та оскільки сам диск обертається зі швидкістю один раз на кожні вісімсот днів (щоб, як вважає Рефоргуль з Круля, рівномірно розподілити вагу на своїх опорах — великих товстошкірих тваринах), існують і два менш істотні напрямки, цебто поправний, за сонцем, і супротилежний.

Враховуючи також те, що малесеньке сонце, навколо якого обертається диск, рухається по сталій орбіті — тоді як сам диск велично, неквапливо крутиться знизу, — неважко здогадатися, що рік на диску має не чотири, а вісім сезонів. Літо настає тоді, коли сонце сходить або заходить найближче до Узбіччя; зима ж настає, коли сонце сходить або заходить у точці на дев'яносто градусів убік довкола окружності.

Отож, у землях навколо Округлого моря рік починається у ніч Гуляння Кабанів, котиться через Весняне Буяння до середини свого першого літа (напередодні свята Дрібних Божеств), за яким вступає у Осіннє Благодення, а тоді досягає піврічного порога Зимової Холоднечі — Другої Зимы (відомої як Зимовий Коловорот, позаяк саме тоді сонце починає підніматися по колу догори назустріч диску). Далі настає Друга Весна, →